

דו"ח ועדת החקירה הבינלאומית העצמאית של האו"ם בנושא השטח הפלסטיני הכבוש, כולל מזרח ירושלים, וישראל

I. הקדמה ומתודולוגיה

1. דו"ח זה מסכם את ממצאיה העובדתיים והמשפטיים של הוועדה בנוגע להתקפות שבוצעו מאז ה-7 באוקטובר 2023 על מתקנים רפואיים ואנשי רפואה, ליחס לעצורים הנתונים למשמורת ישראל, ולבני ערובה המוחזקים בידי ארגונים פלסטינים חמושים. זהו הדו"ח השני של הוועדה על התקפות שארעו ב-7 באוקטובר 2023 ואילך.¹
2. הוועדה שלחה תשע בקשות למידע וגישה לממשלת ישראל, שתי בקשות למידע למדינת פלסטין ובקשה אחת למידע למשרד הבריאות בעזה. מדינת פלסטין ומשרד הבריאות בעזה סיפקו מידע. לא התקבלה תגובה מישראל.
3. הוועדה יישמה את אותה מתודולוגיה וסטנדרט הוכחתי שאימצה בעבר בחקירותיה.² הוועדה בחנה מקורות מידע רבים, אספה אלפי פריטי ממקורות גלויים וערכה ראיונות מרחוק ופנים אל פנים עם קורבנות ועדים. מידע ממקורות גלויים נאסף בצורה פורנזית בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים לשימור תוכן מבוסס אינטרנט וכללי קבילות של ראיות דיגיטליות. במידת הצורך, המידע ממקורות גלויים אומת באמצעות הצלבה מקיפה עם אוסף רחב ומגוון של מקורות מהימנים והושלם על ידי בדיקה פורנזית מתקדמת, כולל אימות מדיה חזותית, איתור מיקום גיאוגרפי וזמן ("כרונולוקציה"), עיבוד מטא נתונים וזיהוי פנים.

II. מסגרת משפטית

4. הוועדה חוזרת ומדגישה כי השטח הפלסטיני הכבוש, לרבות מזרח ירושלים ורצועת עזה, והגולן הסורי הכבוש, נמצאים כיום תחת תפיסה לוחמתית של ישראל, שעליה חל המשפט הבינלאומי ההומניטרי במקביל למשפט זכויות האדם הבינלאומי. הוועדה מצאה כי ישראל ממשיכה בכיבוש עזה, כפי שאישר בית הדין הבינלאומי לצדק ביולי 2024,³ וביססה מחדש את נוכחותה הצבאית ברצועת עזה החל מאוקטובר 2023.⁴ ישראל כפופה לחובותיה כמעצמה כובשת הקבועות באמנת ג'נבה הרביעית ובמשפט הבינלאומי המנהגי, לרבות תקנות האג משנת 1907.
5. במסגרת הניתוח המשפטי, הוועדה מביאה בחשבון את חוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק לפיה נוכחותה המתמשכת של ישראל בשטח הפלסטיני הכבוש אינה חוקית בשל ניצול לרעה מתמשך של מעמדה כמעצמה כובשת, הסיפוח והתעקשות על שליטה קבועה בשטח הפלסטיני הכבוש, והשלילה המתמשכת של זכות ההגדרה העצמית של העם הפלסטיני.⁵ הוועדה תציג את המלצותיה בנייר עמדה משפטי המציע דרכים ליישום חוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק. ממצאי החקירה הכלולים בדו"ח זה ישמשו בתיקים שמתנהלים בבית הדין הבינלאומי לצדק, כולל בעניין החלת האמנה כדבר מניעתו וענישתו של פשע השמדת עם ברצועת עזה (דרום אפריקה נ' ישראל).

III. ממצאים עובדתיים

א. התקפות על מתקנים רפואיים ואנשי רפואה

6. לפי ארגון הבריאות העולמי, בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-30 ביולי 2024 ביצעה ישראל 498 התקפות על מתקני בריאות ברצועת עזה. 747 בני אדם נהרגו ישירות בהתקפות הללו ו-969 נפצעו ו-110 מתקנים נפגעו.⁶ בין ה-7 באוקטובר 2023 ל-12 בפברואר 2024, ארגון הבריאות העולמי דיווח כי 78 אחוזים מהתקפות אלה בוצעו באמצעות כוח צבאי, 35 אחוזים כללו חסימת גישה ו-9 אחוזים כללו פעילות חיפוש

¹ A/HRC/56/26.

² TORs-UN-Independent_ICI_Occupied_Palestinian_Territories.pdf (ohchr.org).

³ The International Court of Justice stated that for the purpose of determining whether a territory is occupied under international law, "the decisive criterion is not whether the occupying Power retains its physical military presence in the territory at all times but rather whether its authority 'has been established and can be exercised'" citing article.42 of the Hague Regulations, para.92; <https://www.icj-cij.org/case/186>.

⁴ Ibid, para. 93.

⁵ Ibid, para.261.

⁶ https://www.emro.who.int/images/stories/Sitrep_-_issue_38.pdf?ua=1.

ומעצר צבאיים. התקיפות היו נרחבות ושיטתיות, החל מצפון רצועת עזה באוקטובר – דצמבר 2023, מרכז הרצועה בדצמבר 2023 – ינואר 2024, דרום הרצועה בינואר – מרץ 2024 ואזורים נוספים באפריל-יוני 2024. ההצדקה שהוצגה על ידי כוחות הביטחון הישראליים לתקיפות הייתה השימוש בבתי חולים למטרות צבאיות על ידי חמאס, לרבות כמרכזי פיקוד ושליטה.

7. תקיפות אוויריות של כוחות הביטחון הישראליים על בתי חולים גרמו לנזק ניכר למבנים ולסביבה, לרבות נפגעים רבים; כוחות ישראלים הקיפו והטילו מצור על המתחמים, מנעו כניסת אספקה וציוד רפואי ויציאה/כניסה של אזרחים. הכוחות הוציאו הוראות פינוי אך מנעו פינוי בטוח; ביצעו פשיטות ועצרו אנשי צוות רפואי ומטופלים. כוחות הביטחון הישראליים גם חסמו את הגישה עבור סוכנויות הומניטריות.

8. לפי נתוני משרד הבריאות בעזה, 500 אנשי צוות רפואי נהרגו בין ה-7 באוקטובר ל-23 ביוני.⁷ ארגון הסהר האדום הפלסטיני דיווח כי 19 מאנשי הצוות או המתנדבים שלו נהרגו מאז 7 באוקטובר, ורבים נעצרו והותקפו. אנשי צוות רפואי הצהירו כי הם מאמינים שהם הותקפו בכוונה.

9. מאות אנשי צוות רפואי, מטופלים ועיתונאים נעצרו על ידי כוחות הביטחון הישראליים בבתי החולים אל-שיפא, נאסר ואל-עוודה במהלך הפעולות הצבאיות, כולל שלושה מנהלי בתי חולים וראש מחלקה אורתופדית. לפחות בשני מקרים, אנשי צוות רפואי בכירים מתו במעצר ישראלי.⁸ לפי הדיווחים, 128 עובדי בריאות עדיין עצורים על ידי הרשויות הישראליות נכון ל-15 ביולי, לרבות ארבעה אנשי צוות של הסהר האדום הפלסטיני.

10. כ-113 אמבולנסים הותקפו, כאשר לפחות 61 נפגעו נכון ל-15 ביולי. הוועדה תיעדה תקיפות ישירות על שיירות רפואיות שהופעלו על ידי הצלב האדום הבינלאומי, האו"ם, הסהר האדום הפלסטיני וארגונים לא-ממשלתיים. בנוסף, הגישה לאמבולנסים צומצמה בשל סגירת שטחים על ידי כוחות הביטחון הישראליים, עיכובים בתיאום דרכי פינוי בטוחות, מחסומים, חיפושים או הרס של כבישים.

11. הוועדה חקרה את התקיפה ב-29 בינואר בתל אל-הווא על משפחה פלסטינית ואמבולנס של הסהר האדום הפלסטיני שנקרא לסייע להם. המשפחה כללה שני מבוגרים וחמישה קטינים – ביניהם ליאן חמאדה בת ה-15 והינד רג'אב בת החמש. בני המשפחה הותקפו בזמן שניסו להתפנות ברכבם. האמבולנס שהוביל שני פרמדיקים, יוסף זיינו ואחמד אל-מדהון, נשלח לאחזקת שתיאם את מסלולו עם כוחות הביטחון הישראליים. הוא נפגע מפגז טנק כ-50 מטר מהרכב. בזמן שליחת האמבולנס למקום התקרית, הינד עדיין הייתה בחיים. נוכחות כוחות הביטחון הישראליים באזור מנעה גישה ועיכבה את חילוץ גופות המשפחה מרכב המנוקב בכדורים, אשר התאפשר רק 12 יום לאחר התקרית. האמבולנס נמצא הרוס בקרבת מקום, עם שרידי אדם בתוכו.

12. נכון ל-15 ביולי, מתוך 36 בתי החולים בעזה, 20 אינם מתפקדים כלל ורק 16 עדיין פועלים באופן חלקי עם צפיפות קשה ותפוסת מיטות אפשרית של 1,490 מיטה בלבד.⁹

13. ההתקפות וההרס של בתי חולים, והיקף הפציעות הטראומטיות ברחבי רצועת עזה, הציפו את המתקנים הרפואיים הנותרים והובילו לקריסת מערכת הבריאות. המצור על עזה, כולל המחסור בדלק וחשמל, השפיע קשות על תפקוד המתקנים הרפואיים והפחית את הזמינות של ציוד מציל חיים, אספקה רפואית ותרופות. הדבר הוביל לדחיקת מטופלים עם מחלות כרוניות לתחתית סדר העדיפויות, מה שגרם לסיכונים ולמוות שניתן היה למנוע. המתקנים סבלו מרמה בלתי מספיקה של מי שתייה ותברואה, מערכות תקשורת שנפגעו או הוגבלו, מחסור בכוח אדם והעדר אמצעים לשמירת בריאות הציבור.

14. בתי החולים שימשו גם כמקלטם מפני פעולות האיבה, מה שהוביל לצפיפות גדולה עוד יותר ולסיכון מוגבר לאזרחים התופסים מחסה במהלך התקפות. ניתן היה להבחין בכך במיוחד בבתי החולים אל-שיפא ואל-קודס, שבהם שהו לעיתים 50,000 ו-12,000 עקורים בהתאמה.

15. מתקנים רפואיים הותקפו גם בגדה המערבית. ארגון הבריאות העולמי תיעד 520 התקפות על מתקני בריאות בין ה-7 באוקטובר 2023 ועד ה-30 ביולי 2024, שהובילו למותם של 23 אנשים ולפציעתם של 100 נוספים.¹⁰ הסהר האדום הפלסטיני דיווח על עלייה בשימוש בכוח מופרז, איומים והטרדות כלפי צוותי האמבולנסים שלהם. ב-30 בינואר פשטו כוחות מסתערים של כוחות הביטחון הישראליים, מחופשים לצוות רפואי ולנשים פלסטיניות אזרחיות, על בית החולים אבן סינא בג'נין, והרגו בכונה שלושה גברים פלסטינים.

16. מספר מתקנים רפואיים ואנשי צוות בישראל הותקפו בין ה-7 ל-11 באוקטובר על ידי ארגונים פלסטינים חמושים. פרמדיקית נהרגה על ידי חברי ארגונים פלסטינים חמושים בזמן שטיפלה בפצועים ב-7

7

<https://www.facebook.com/MOHGaza1994/posts/pfbid0reBJ7NVLrWbWN7TPkWGskTYGSEy42EiWzuo5C7UEEq6aVUJgM2r6zLLD1P63xmYBI>.

⁸ See paras 70-72 of this report.

⁹ https://www.emro.who.int/images/stories/Sitreps_-_issue_32c.pdf,

https://www.emro.who.int/images/stories/Sitreps_-_issue_39b.pdf.

¹⁰ https://www.emro.who.int/images/stories/Sitreps_-_issue_38.pdf?ua=1.

באוקטובר במרפאת שיניים בקיבוץ בארי.¹¹ בנוסף, ב-8 וב-11 באוקטובר, שתי רקטות פגעו בבית החולים ברזילי באשקלון. על פי מקורות ישראלים נגרם נזק ל-17 אמבולנסים במקומות שונים. על פי מספר מקורות, אמבולנס שהוצב בפסטיבל נובה ב-7 באוקטובר הותקף על ידי ארגונים פלסטינים חמושים, מה שהוביל למותם של 18 האנשים שהסתתרו בתוכו. לפחות במקרה אחד שתועד על ידי הוועדה, אמבולנס ישראלי הסיע אנשי כוחות הביטחון הישראליים ב-7 באוקטובר.

17. ישראל צמצמה בנוסף באופן דרסטי את אישור ההיתרים ליציאה מעזה לטיפול רפואי, בעיקר על ידי מניעה ממטופלים לקבל טיפול בבתי חולים בגדה המערבית, לרבות במזרח ירושלים. בין אוקטובר 2023 ל-20 ביוני 2024, 13,872 חולים הגישו בקשה לפינוי רפואי מחוץ לעזה דרך מעבר רפיח, כאשר 5,857 חולים בלבד אושרו. 54 אחוזים בלבד מהבקשות לפינוי של חולי סרטן בתקופה זו אושרו.¹² ביולי עיכבה ישראל את הפינוי מרצועת עזה של 150 ילדים הזקוקים לטיפול רפואי מיוחד.

ממצאים בנוגע להתקפות כוחות הביטחון הישראליים על בתי חולים ספציפיים

18. הוועדה חקרה התקפות על ארבעה בתי חולים באזורים שונים ברצועת עזה: המתחם הרפואי נאסר, אל-שיפא, אל-עוודה ובית החולים הטורקי-פלסטיני אל-סדאקה ("בית החולים הטורקי"). מדובר בשני מתקנים רפואיים מרכזיים וכן בתי חולים המציעים טיפול רפואי מיוחד כגון יולדות, ילדים ואונקולוגיה. הוועדה מצאה כי כוחות הביטחון הישראליים תקפו מתקנים אלה באופן דומה, מה שמרמז על קיומם של תוכניות ונהלים מבצעיים להתקפות על מתקנים רפואיים.

19. בעוד שכוחות הביטחון הישראליים הוציאו צווי פינוי לאותם בתי חולים, הוועדה מצאה כי צווים אלה לא היו ישימים ולא הוצאו בצורה מתואמת ולא ניתן היה לבצעם בצורה בטוחה. הם הותירו להנהלות בתי החולים פרק זמן קצר לפנות מאות מטופלים, ובמקרים מסוימים, כמה שעות בלבד. כוחות הביטחון הישראליים לא סייעו בפינוי בטוח של החולים. על פי מספר מקורות, פינוי מלא לא היה אפשרי מבלי לסכן את חייהם של החולים. בבית החולים אל-עוודה ובית החולים לילדים אל-נאסר, כוחות הביטחון הישראליים השיבו בשלייה לבקשות מצוות רפואי לאפשר לאמבולנסים לסייע בפינוי, מה שיצר תנאים לא בטוחים לפינוי. מטופלים בבתי חולים אלה, בפרט החולים במחלקות טיפול נמרץ והסובלים מפציעות קשות, נזקקו במיוחד לטיפול בזמן הפינוי.

20. הוועדה קיבלה דיווחים בנוגע להתקפות מכוונות על בתי חולים באמצעות ירי צלפים, לרבות בבתי החולים אל-עוודה, אל-שיפא ונאסר. במקרה אחד, ב-13 בפברואר, כוחות הביטחון הישראליים הוציאו צו פינוי לבית החולים נאסר. זמן קצר לאחר מכן, נצפה עצור פלסטיני כשידיו אזוקות והוא לבוש בחליפת מגן לבנה, כשהוא מודיע לאנשים בתוך בית החולים להתפנות, לכאורה בהוראת כוחות הביטחון הישראלי. על פי החשד, כשהוא יצא מבית החולים, הוא נורה למוות על ידי כוחות הביטחון הישראליים.

21. התקפות חוזרות ונשנות על בתי החולים אל-שיפא ונאסר החל מה-6 בנובמבר 2023, לרבות התקפות ספציפיות על מחלקת היולדות ומחלקת הטיפול הנמרץ של אל-שיפא, גרמו לסגירה מוחלטת או כמעט מוחלטת של מתקנים אלה. לכך היו השלכות חמורות על שאר בתי החולים בעזה, העמוסים ממילא, בשל המרכזיות של שני בתי החולים הללו במערכת הבריאות הכללית. צילומי לוויין מה-4 באפריל וה-12 במרץ של בתי החולים אל-שיפא ונאסר מראים את הנזק הכבד שנגרם לבתי החולים והכבישים הסמוכים.

22. על פי משרד התקשורת של הרשויות בפועל בעזה, יותר מ-500 גופות נמצאו בקברי אחים בשטחי בתי חולים, לרבות בבתי החולים אל-שיפא ונאסר. צילומי לוויין מה-23 באפריל מצביעים על לפחות שני קברי אחים אפשריים בבית החולים נאסר. הרשויות בפועל בעזה מסרו כי ניתן להבחין בסימנים של הוצאה להורג במספר גופות, כגון היותן עירומות ואזוקות. עד ראיה, שהיה מעורב בהוצאת גופות מהקבר ליד בית החולים נאסר, סיפר לוועדה כי ראה גופות עם פצעי ירי בראש או בצוואר. כוחות הביטחון הישראליים הכחישו שהם קברו גופות בקברי אחים, אך הודו שחיילים הוציאו גופות מקברי אחים בחיפוש אחר גופות של בני ערובה.

23. ב-1 בנובמבר, בית החולים הטורקי הפסיק לפעול עקב נזק שנגרם מהפצצות אוויריות ב-30 וב-31 באוקטובר, ובשל מחסור בדלק וחשמל, מה שהוביל למותם של מספר מטופלים, לרבות עקב מחסור בחמצן. ממשלת טורקיה, המממנת את בית החולים, גינתה את ההתקפות, וציינה כי הקואורדינטות של בית החולים נמסרו מראש לכוחות הביטחון הישראליים. החל מנובמבר, כוחות הביטחון הישראליים כבשו את בית החולים והשתמשו בו כבסיס לביצוע פעולות; בית החולים ממוקם במסדרון נצרים שבשליטת ישראל. צילומי לוויין מתקופה זו מעידים על הקמתן של סוללות עפר להגנה ואת הנזק ההולך וגדל לחלקים מבית החולים על ידי דחפורים. סרטונים שפורסמו ברשת החברתית X מראים מספר כלי רכב צבאיים של כוחות הביטחון הישראליים בבית החולים, וחיילים ישראלים חוגגים חג דתי בתוך המתחם.

24. בית החולים הטורקי היה בית החולים היחיד המיועד לטיפול אונקולוגי בעזה. מאז סגירתו נותרו כ-10,000 חולי סרטן ללא גישה לטיפול. כתוצאה מכך, חולים מתו עקב היעדר טיפול אונקולוגי הולם.

¹¹ A/HRC/56/CRP.3 para.212.

¹² https://www.emro.who.int/images/stories/Medevac_-_final_1.pdf.

25. בית החולים אל-עוודה, הספק העיקרי של שירותי בריאות בתחום הפוריות בצפון עזה, היה יעד להתקפות חוזרות ונשנות של כוחות הביטחון הישראליים מנובמבר 2023 עד ינואר 2024, ושוב במאי, למרות שהרשויות הישראליות קיבלו את הקואורדינטות של בית החולים מארגון רופאים ללא גבולות, אשר הודיע לכל הצדדים כי זהו בית חולים פעיל. שלושה רופאים נהרגו בהפצצה ב-21 בנובמבר, כולל שני רופאים של ארגון רופאים ללא גבולות. בית החולים היה תחת מצור בדצמבר, כאשר כ-250 אנשים היו לכודים בתוכו וסבלו ממחסור חמור במזון, מים ותרופות. במהלך המצור, כל הגברים מעל גיל 15 נדרשו לצאת מבית החולים בתחנתים. חלק מהצוות הרפואי, לרבות מנהל בית החולים, נעצרו. לפי הדיווחים, אנשי צוות רפואי ואישה בהריון נהרגו מירי צלפים.

26. עד סוף פברואר, בית החולים אל-עוודה, שבו אחת ממחלקות היולדות הבודדות בנפת צפון עזה שעודן פעילות, פעל באופן חלקי, וקלט מטופלות יולדות הרבה מעבר לתפוסה האפשרית. על פי הדיווחים, הוא העניק טיפול ל-15,577 מטופלות יולדות בין 7 באוקטובר ל-23 בדצמבר 2023, עם 75 מיטות בלבד. ב-27 בפברואר 2024, הנהלת בית החולים הודיעה כי היא מפסיקה באופן חלקי את פעילותו עקב מחסור בדלק, חשמל וציוד רפואי, עם השלכות חמורות על שירותי הבריאות בנפת צפון עזה, ובמיוחד על מטופלות יולדות.

טענות בנוגע לשימוש בבתי חולים למטרות צבאיות

27. כוחות הביטחון הישראליים טענו כי מעל 85 אחוזים מהמתקנים הרפואיים המרכזיים בעזה שימשו את חמאס לפעולות טרור, אך לא סיפקו ראיות לתמיכה בטענה זו.¹³ כוחות הביטחון הישראליים טענו כי מנהרות נמצאות מתחת לבתי החולים או מחוברות אליהם, וכי חמאס אגר נשק, הסתיר פעילים והפעיל מפקדות מתוך ומתחת לבתי החולים. כוחות הביטחון הישראליים ציינו כי חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני ירו נשק מתוך שטחי בתי החולים וכי בני ערובה הוחזקו בבתי החולים או במנהרות מתחת להם. חמאס הכחיש שוב ושוב טענות אלו. מספר בני ערובה ששוחררו הצהירו בפומבי כי הוחזקו בבית חולים. הוועדה ראינה צוות רפואי בכיר בבתי החולים אשר הכחיש כל פעילות צבאית, והדגיש כי תפקידו היחיד של בית החולים הוא לטפל בחולים.

28. כוחות הביטחון הישראליים הצהירו באוקטובר כי מתחם בית החולים אל-שיפא והתשתיות שמתחתיו שימשו על ידי חמאס כמטה צבאי. כוחות הביטחון הישראליים פרסמו צילומים המראים רשת מנהרות, לכאורה מתחת לאל-שיפא, ששימשה את חמאס למטרות צבאיות, וצילומים של פיר מנהרה הממוקם קרוב לגדר כ-100 מטרים מהבניין הראשי של בית החולים. כוחות הביטחון הישראליים הצהירו כי מצאו כמויות גדולות של נשק בתוך בית החולים במהלך ההתקפה במרץ, כולל במחלקת היולדות, ופרסמו תמונות של מאגרי נשק שלכאורה נמצאו בתוך בית החולים. בפברואר, כוחות הביטחון הישראליים פרסמו הצהרות דומות וצילומים של מאגרי נשק שלכאורה נמצאו בבית החולים נאסר.

29. הוועדה תיעדה חילופי אש בתוך ומסביב למתחם אל-שיפא שהחלו ב-18 במרץ 2024, היום הראשון של פשיטת כוחות הביטחון הישראליים על בית החולים שנמשכה עד סוף מרץ. צילומים דיגיטליים שפרסם חמאס הראו את נוכחות כוחות הביטחון הישראליים על גג בית החולים כאשר הם משחררים רחפן מעקב. צילומים מהמבצע על ידי רחפן של כוחות הביטחון הישראליים מראים חילופי אש בתוך שטח בית החולים ובשער הראשי. דווח כי מספר משמעותי של מטופלים, צוות רפואי ועקורים נכחו באל-שיפא באותה עת.

שירותי בריאות בתחום הפוריות

30. התקפות ישירות על מתקני בריאות, כולל אלה המעניקים שירותי בריאות מינית ופוריות, השפיעו על כ-540,000 נשים ונערות בגיל הפרייה בעזה. באפריל דווח כי שני בתי חולים בלבד, מתוך 12 בתי החולים שפעלו באופן חלקי והציעו שירותי בריאות מינית ופוריות, היו מסוגלים לספק שירותים כאלה בפועל. התקפות ישירות נגד מחלקות היולדות המרכזיות בבתי החולים אל-שיפא ונאסר גרמו להפסקת פעילותן. מתקנים שנועדו לספק שירותי בריאות מינית ופוריות הותקפו ישירות או נאלצו להפסיק את פעילותם, כולל בית החולים ליולדות אל-אימרת, בית החולים אל-עוודה ובית החולים א-סחבה, שהם מתקני הבריאות העיקריים ליולדות בדרום ובצפון עזה. במקביל, מספר מחלקות ליולדות בבתי חולים אחרים נאלצו לסגור, כולל בית החולים אל-אקצא בינואר. מרכז הפוריות אל-בסמה, הקליניקה הגדולה ביותר להפרייה חוץ גופית בעזה, הותקף ישירות בתקיפות אוויריות בדצמבר 2023, אשר לפי דיווחים השמידו כ-3,000 עוברים.

31. הוועדה תיעדה תנאים לא בטוחים לנשים היולדות בבתי החולים, לרבות מחסור בצוות מיומן, תרופות וציוד. בעלי מקצוע בתחומי הרפואה ציינו כי היה קשה במיוחד להתמודד עם כאבי המטופלות ולמנוע זיהומים, שכן לעיתים קרובות לבתי החולים הייתה חסרה אספקה מתאימה, כולל אפידורל, חומר הרדמה ואנטיביוטיקה. מומחה חירום שפעל בבית חולים נאסר בינואר תיאר אתגרים משמעותיים באבחון וטיפול בנשים בהריון בשל היעדר בדיקות מעבדה אמינות או ציוד, מה שהוביל לסיבוכים שניתן היה למנוע. רופאי נשים ציינו כי הנשים קיבלו מעט מאוד טיפול מיילדותי וחלקן סבלו מזיהומים באזור הנרתיק אשר ללא טיפול עלולים להוביל ללידות

¹³ <https://x.com/IDF/status/1758071158946038180>.

מוקדמות, הפלות או עקריות. צוות רפואי תיאר קבלת מטופלות יולדות הסובלות מתת-תזונה והתייבשות, וכן מצורות שונות של זיהומים ואנמיה.

32. נשים נאלצו יותר ויותר ללדת בתנאים לא בטוחים בבית, במקלטים או במחנות, עם תמיכה רפואית מועטה או ללא תמיכה רפואית כלל, מה שהגדיל את הסיכון לסיבוכים המובילים לפגיעות לכל החיים ולמוות. שיבושים באספקת החשמל ובשירותי התקשורת גרמו לכך שקווי חירום ללידות ביתיות הפכו לבלתי נגישים, מה שהגביר את הסיכונים לנשים. המצור המתמשך ופעולות האיבה הציבו מכשולים בפני חלוקת "ערכות לידה ביתית בטוחה" לנשים בהריון.

33. עלייה חדה במספר אשפוזי חירום הובילה לירידה בעדיפות הניתנת לשירותי בריאות בתחום הפריון במתקנים המעטים שנותרו פעילים. מטופלות לאחר לידה והתינוקות שלהן לא קיבלו זמן להתאוששות לאחר הלידה, אלא שוחררו בתוך מספר שעות, כשהן חלשות נפשית ופיזית, כדי לפנות מקום לאשפוזים חדשים. בנוסף, טיפול לפני ואחרי לידה לא היה זמין, מה שהשפיע על כ-60,000 מטופלות יולדות שלא היו במעקב מתאים.

34. לפעולות האיבה השלכות פסיכולוגיות מזיקות עבור נשים בהריון, לאחר לידה ומניקות, בשל החשיפה הישירה לסכסוך מזוין, עקירה, רעב ושירותי בריאות ירודים. על פי דיווחים, מקרי חירום מיילדותיים ולידות מוקדמות זינקו באופן משמעותי בשל החשיפה ללחץ וטראומה. בנוסף דווח על עלייה בהפלות של עד 300 אחוז מאז 7 באוקטובר. מומחים סיפרו לוועדה כי ההשפעות הנפשיות והפיזיות לטווח הארוך של תנאים לא בטוחים כאלה על נשים, תינוקות והמשפחה אינן ידועות.

רפואת ילדים

35. מומחים רפואיים סיפרו לוועדה כי הרס התשתיות הרפואיות, היעדר אספקה ופגיעה מכוונת באנשי רפואה פגעו ביכולת הגישה של ילדים לשירותי בריאות וטיפול בסיסיים, וכתוצאה מכך השפיעו ישירות ובעקיפין על בריאות הילדים בעזה. ילדים נהרגו כתוצאה מהתקפות ישירות על בתי חולים, כאשר צוותים רפואיים ציינו כי המספר הגבוה של מקרי מוות של ילדים נובע ככל הנראה מהעובדה שהם מהווים רוב בקרב המטופלים בבתי החולים הסובלים מחבלה חודרנית ולא חודרנית.

36. אנשי מקצוע רפואיים סיפרו לוועדה כי הם טיפלו בקטינים שהגיעו עם פצעי ירי ישיר, המצביעים על פגיעה מכוונת בילדים. הם ציינו בנוסף כי פציעות הילדים היו קשות לטיפול בשל מחסור באספקה רפואית בסיסית ותנאי תברואה ירודים. הוועדה ציינה בעבר כי ילדים היו פגיעים במיוחד למוות ופציעה בשל גילם, שלב ההתפתחות שלהם וגודלם.¹⁴ ילדים נותחו ללא טיפול לפני ואחרי הניתוח, מה שהגביר את הסיכון לזיהום הפצעים, כולל על ידי חרקים וטפילים, מה שהוביל לסיבוכים ובחלק מהמקרים למוות.

37. התקפות על מתקני בריאות השפיעו בנוסף באופן עקיף על בריאות הילדים והגדילו באופן משמעותי את התמותה והתחלואה בקרב ילדים. התקפות על בתי החולים לילדים בעזה, כולל אל-רנטסי ואל-נאסר, בדומה להתקפות על בתי חולים גדולים יותר, הובילו לכך שילדים הסובלים ממחלות רקע נאלצו לפנות לטיפול במתקנים קטנים יותר החסרים צוות וציוד פדיאטרי מומחה. רופא בבית החולים אל-אהלי ציין כי לבית החולים חסרות תרופות נחוצות ומומחיות לטיפול בילדים עם בעיות רפואיות מורכבות, כגון אסתמה חמורה או אפילפסיה.

38. ביוני, קרן החירום הבין-לאומית של האומות המאוחדות לילדים ("יוניסף") העריכה שכמעט 3,000 ילדים הסובלים מתת-תזונה נמצאים בסיכון למות בשל מחסור במזון בדרום עזה. מצב זה הוחמר בעקבות המשך ההתקפות על מתקני הבריאות. רק שניים מתוך שלושת מרכזי הייצוב התזונתיים ברצועת עזה לטיפול בילדים הסובלים מתת-תזונה פעלו, אחד בצפון עזה ואחד בדיר אל-בלח. גם אשפוז ממושך של ילדים עם אספקה בלתי מספקת נמצא קשור לתת-תזונה. רופא ילדים העריך שילדים השוהים בבתי החולים לפרקי זמן ארוכים ללא גישה לתזונה נכונה יסבלו מחסרים תזונתיים שיגרמו להשלכות בריאותיות ארוכות טווח. הקריסה של מערכת הבריאות השפיעה גם על חיסונים. ילדים מתחת לגיל חמש נמצאים בסיכון לחלות בפוליו בשל היעדר חיסון. המקרה הראשון של זיהום בפוליו מזה 25 שנה דווח על ידי משרד הבריאות בעזה ב-16 באוגוסט. בספטמבר 2024, שני הצדדים הסכימו על הפסקה הומניטרית קצרה כדי לאפשר קמפיין חיסון נגד פוליו ברצועת עזה.¹⁵

39. בתי החולים בעזה אינם יכולים עוד להציע טיפול בתחום בריאות הנפש, ויש להם מעט אנשי צוות מיומנים לטיפול בילדים הסובלים ממצוקות נפשיות, לרבות כאלה המגלים מחשבות אובדניות ופגיעה עצמית.

40. רופאים אמרו לוועדה כי כתוצאה מהתקפות על מתקני רפואה ואפשרויות הטיפול המוגבלות, תינוקות וילדים בעזה צפויים לסבול גם בבגרותם. הסיבוכים לטווח הקצר יכללו תינוקות שאינם מגיעים לאבני דרך ההתפתחותיות המוטוריות במהלך שנת החיים הראשונה; ילדים הסובלים מחוסר יכולת לפתח אבני דרך בדיבור

¹⁴ A/HRC/56/CRP.4, para 51.

¹⁵ <https://x.com/DrTedros/status/1830156377202827297>.

ושפה בטווח הבינוני; ויכולות קוגניטיביות שעלולות להיפגע בטווח הארוך. רופא סיכם את המצב באומרו: "הילדות עצמה נהרסה בעזה".

ב. היחס לעצורים מצד הרשויות הישראליות

41. בין 7 באוקטובר 2023 ליולי 2024, ישראל עצרה למעלה מ-14,000 פלסטינים מעזה ומהגדה המערבית, לרבות מזרח ירושלים.¹⁶ ביניהם כ-4,000 פלסטינים שנעצרו בעזה ורבים מהם הועברו למתקנים בישראל לצורך חקירה; וכן מאות חברים בארגונים פלסטינים חמושים שנעצרו ב-7 וב-8 באוקטובר בתוך ישראל. אלו שנעצרו בעזה והועברו לישראל נעצרו בעיקר תחת החוק הישראלי לכליאת לוחמים בלתי חוקיים. הם מוחזקים במתקנים המנוהלים על ידי הצבא, בעיקר במחנה שדה תימן בדרום ישראל, כשחלקם הועברו מאוחר יותר למתקנים המנוהלים על ידי שירות בתי הסוהר הישראלי (שב"ס). אלפים מהגדה המערבית נעצרו מכח צווים צבאיים. בנוסף, אלפי פועלים פלסטינים מעזה, ששהו בישראל באופן חוקי ב-7 באוקטובר, נעצרו והוחזקו במתקן הצבאי בענתות שבגדה המערבית. על פי דיווחים, כ-3,000 פועלים פלסטינים שוחררו לעזה בנובמבר בעקבות עתירה לבית המשפט העליון הישראלי.

מעצר וכליאה שרירותיים¹⁷

42. אלפי פלסטינים, רובם גברים, נעצרו במהלך המבצעים הצבאיים וההתקפות של ישראל בעזה ובגדה המערבית, כולל עיתונאים, מגיני זכויות אדם, אנשי צוות רפואי, חולים, אנשי או"ם וקרובי משפחה של חשודים. גם נערים נעצרו. רבים מהעצורים לא קיבלו מידע על הסיבות למעצרו. עצורים ששוחררו דיווחו כי נחקרו בנוגע למעורבות אפשרית בפעולות האיבה, לרבות השתייכות לחמאס, ולגבי מקום הימצאם של בני ערובה ישראלים. מספר נשים מגינות זכויות אדם, עיתונאיות ופוליטיקאיות מהגדה המערבית נעצרו אף הן והואשמו ב"הסתה לטרור".

43. גורמים ישראלים טוענים כי לאחר בדיקה ביטחונית וחקירה, "אלו אשר מתברר כי אינם מעורבים בפעילות טרור, משוחררים חזרה לרצועת עזה [...] בהקדם האפשרי".¹⁸ עם זאת, הוועדה מצאה כי עצורים המשיכו להיות מוחזקים על ידי ישראל, אפילו לאחר שעברו בדיקות ביטחונית שהעריכו כי הם אינם מהווים סיכון ממשי. ביניהם היו קשישים, אנשים הסובלים ממחלות כרוניות חמורות, נשים בהריון, ילדים, אנשי צוות רפואי, עצורים שהושארו במעצר כדי לשמש כמתווכים או מתורגמנים (המכונים "שאוויש") בין השומרים לעצורים אחרים, ופועלים מעזה.

44. לפי מקורות רשמיים ישראלים, עצורים מעזה עוברים שימוע, חקירה או סינון על ידי קצין בכיר בכוחות הביטחון הישראליים "תוך 7-10 ימים", בעוד שהמעצר של פלסטינים מהגדה המערבית נבחן על ידי שופט צבאי. הוועדה מציינת כי חלק גדול מהעצורים המשוחררים מדווחים שהם עדיין אינם יודעים את הסיבה למעצרו, מה שמרמז שלא נערך להם שימוע כלשהו, או שאם תהליך כזה התקיים, הם לא הבינו את ההליכים.

היעלמויות כפויות

45. הרשויות הישראליות לא חשפו את שמותיהם ומקומות כליאתם של אלפי פלסטינים מעזה שנעצרו מאז 7 באוקטובר, אף לא בתגובה למספר עתירות הביאס קורפוס לבית המשפט העליון הישראלי. איסור חדש על ביקורי הצלב האדום הבינלאומי, ותיקונים לחוק כליאת לוחמים בלתי חוקיים המונעים ביקורת שיפוטית על המעצר עד 75 ימים וביקורי עורך דין עד 90 ימים לאחר המעצר בכפוף לאישור בית המשפט, הסירו אמצעי הגנה מינימליים כנגד היעלמויות כפויות. מצב זה נמשך אף על פי שהרשויות הישראליות סיפקו כתובת דוא"ל, לכאורה כדי לאפשר ביקורי עורך דין אצל עצורים מעזה. נכון לחודש יולי, לוועדה ידוע על מקרה אחד בלבד שבו הותר לעורך דין לבקר עצור מעזה במחנה שדה תימן.

הליך שחרורם של עצורים

46. עצורים מעזה משוחררים על ידי כוחות הביטחון הישראליים במעבר כרם שלום, ללא נהלים המבטיחים טיפול רפואי או תמיכה. נוהג זה השפיע באופן שלילי במיוחד על ילדים. הוועדה מציינת כי הליך שחרורם של עצורים קטינים על ידי הרשויות הישראליות תרם להפרדת ילדים ממשפחותיהם ברצועת עזה, אשר חוזרים ללא ליווי, עם יכולת מוגבלת לאתר או לתקשר עם משפחותיהם. עצורים קטינים ששוחררו הראו סימנים של מצוקה נפשית קיצונית וטראומה.

¹⁶ https://01368b10-57e4-4138-acc3-01373134d221.usrfiles.com/ugd/01368b_f32f5ef6555f45d8b5a9659cc44383fc.pdf.

¹⁷ In addition to interviews and submissions, the Commission also consulted reports by the UN and human rights organisations, data from IPS official sources, credible media and investigative reports (including NY Times, CNN and Haaretz).

¹⁸ www.idf.il ("הקירות | את

47. עצורים פלסטינים שנעצרו באזורים הצפוניים של עזה שוחררו מאוחר יותר בשטחים הדרומיים, רחוק מבתיהם ומשפחותיהם. האיסור שהטילו כוחות הביטחון הישראליים על חזרה לצפון רצועת עזה והתקפות נגד אזרחים שניסו לחזור הקשו על חזרת עצורים למקום מוצאם ועל איחוד עם משפחותיהם.

התעללות במהלך מעצר והעברה של עצורים

48. הוועדה קיבלה דיווחים רבים על עצורים שהופשטו, הועברו כשהם ערומים ועיניהם מכוסות, נאזקו באזיקים הדוקים שגרמו לפציעות ונפיחות, קיבלו בעיטות, הוכו, הותקפו מינית, ספגו קללות דתיות ואיומים ברצח, ורכושם ניזוק במהלך המעצר וההעברה למתקני כליאה בישראל ובגדה המערבית.¹⁹

49. מקרי התעללות תועדו במהלך העברת עצורים מרצועת עזה למתקני כליאה בישראל ובגדה המערבית, ובמהלך העברות בין מתקנים. עצור ששוחרר סיפר לוועדה כי חוקר של כוחות הביטחון הישראליים סטר לו על פניו ואיים עליו ב'אזור המתנה' שהוקם מחוץ לבסיס הצבאי זיקים. החוקר אמר לו: "אני אהרוג אותך ויכול לגרום לך להיעלם. לא תראה את השמש, ואף אחד לא יידע איפה אתה". עצור משוחרר אחר סיפר לוועדה כי עצורים הוכו קשות במהלך הנסיעה בין מתקני הצבא ומתקני שב"ס. הוא ציין שעצור אחד הוכה כלסת בעוצמה כה חזקה שכמה משיניו נשברו.

50. ב-22 ביוני 2024, בשכונת ג'בריאט בג'נין, בגדה המערבית, שני גברים פלסטינים נורו על ידי כוחות הביטחון הישראליים ונעצרו. הם הועברו, בעודם פצועים, על מכה המנוע של כלי רכב צבאיים משוריינים, למרות הירי המתמשך באזור. אחד העצורים הוסע ליד לפחות שלושה אמבולנסים מבלי שהועבר לקבלת טיפול רפואי. הוועדה תיעדה בנוסף מידע המצביע על כך שכוחות הביטחון הישראליים הכריחו עצורים להיכנס למנהרות ולמבנים בעזה לפני החיילים שנדרשו לוודא שהם פנויים ובטוחים. הוועדה זיהתה דפוס שבו אנשי כוחות הביטחון הישראליים משתמשים בעצורים פלסטינים כמגן מפני התקפות.

התעללות במתקני כליאה של הצבא

51. הוועדה אימתה מידע אודות התעללות נרחבת וממוסדת בעצורים מעזה, לרבות נערים, במחנה הכליאה הצבאי שדה תימן, שם הוחזקו תחילה כל העצורים מעזה מה-8 באוקטובר. אנשי כוחות הביטחון הישראליים החזיקו את העצורים כשעניניהם מכוסות וידיהם אזוקות כל הזמן, כשהם כלואים בתאים מאולתרים גדולים וצפופים. העצורים הוכרחו לכרוע על הברכיים בתנחות מכאיבות לזמן ממושך ונאסר עליהם לדבר. נמנעה מהם גישה מספקת לשירותים ולמקלחות, ורבים הוכרחו ללבוש חיתולים. העצורים ספגו מכות, כולל באמצעות אלות ומקלות עץ, גם כשהם אינם יכולים לנוע, והפחדות והתקפות באמצעות כלבים. עצורים דיווחו כי הם ישנו על מזרנים דקים על הרצפה, והתכסו בשמיכות קלות בלבד, גם בחודשי החורף, ונמנעה מהם שינה, כאשר בכל לילה הותרו להם 4-5 שעות שינה בלבד, כשהאורות דולקים בציפות. אסור היה לישון בשעות היום. עצורים דיווחו על גישה מוגבלת למתקני שירותים, לעתים רק פעם ביום, והיעדר מקלחות במשך שבועות. המזון שסופק היה בלתי מספק וחסר גיוון, מה שהוביל לירידה משמעותית במשקל ולסיבוכים רפואיים אחרים.

52. עצורים שנלקחו לחקירה בשדה תימן, כולל אנשים מבוגרים, נקשרו בתנחות מכאיבות לזמן ממושך (שבאח) או נכבלו לבורג גבוה על הקיר במשך שעות, כשעניניהם מכוסות והגוף תלוי כך שרגליהם נוגעות או בקושי נוגעות בקרקע. במקרה אחד, עצור הושאר בתנוחה זו למשך 5-6 שעות, כאשר החוקרים חשפו אותו שוב ושוב לשינויים קיצוניים בטמפרטורות באמצעות מאורר חזק ומנורת חימום לסירוגין. הוועדה אף קיבלה דיווחים על שימוש במכשירי הלב חשמליים נגד עצורים.

53. תנאי היגיינה ירודים הגבילו את יכולת העצורים לבצע מצוות דתיות כגון תפילה ורחצה, הגבירו סיכונים בריאותיים ושימשו להשפלה נוספת ודה-הומניזציה של עצורים. אחד העצורים סיפר לוועדה כי עקב חוסר גישה לשירותים, עצורים נאלצו להטיל שתן או צואה בבגדיהם. עצור אחר אמר כי "נשללה מהם האנושיות שלהם ונהגו בהם כאילו הם חיות". הוא הוסיף כי "העצורים לא התרחצו והריחו רע, מכנסיהם הפכו לצהובים, בעוד שחיילים שטיפלו בהם לבשו כפפות שאותן היו זורקים לעבר העצורים כשסיימו".

54. מצבים רפואיים הקשורים להיגיינה ירודה החמירו, כולל פריחות עור, פצעיים דלקתיים ומורסות. הטיפול הרפואי היה דל, באיכות נמוכה וניתן בבניין נפרד, בעוד העצורים אזוקים ועיניהם מכוסות. במקרים מסוימים, הן במתקנים צבאיים והן במתקני שב"ס, מכות שהעצורים ספגו במהלך חקירות הביאו לשברים, אך לא ניתן טיפול רפואי הולם. על פי דיווחים, האיזוק המתמיד והטיפול הלקוי הובילו לכך שחלק מהעצורים נזקקו לקטיעות גפיים. הצהרות של חלק מאנשי הצוות הרפואי מצביעות על שותפות בפרטיות בלתי חוקיות.

55. ב-3 ביולי הצהירה היועצת המשפטית לממשלת ישראל במכתב כי השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, מונע העברת עצורים למתקני שב"ס. נכון לאוגוסט, 28 עצורים (כולם גברים) נותרו במתקן שדה תימן.²⁰

¹⁹ See also A/HRC/56/CRP.4 Section C.

²⁰ [https://01368b10-57e4-4138-acc3-](https://01368b10-57e4-4138-acc3-01373134d221.usrfiles.com/ugd/01368b_f32f5ef6555f45d8b5a9659cc44383fc.pdf)

[01373134d221.usrfiles.com/ugd/01368b_f32f5ef6555f45d8b5a9659cc44383fc.pdf](https://01368b10-57e4-4138-acc3-01373134d221.usrfiles.com/ugd/01368b_f32f5ef6555f45d8b5a9659cc44383fc.pdf), paras 4,15,27.

התעללות במתקני שב"ס

56. ב-16 באוקטובר, השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר הורה על הגבלות משמעותיות נוספות במתקני שב"ס. הגבלות אלה כללו איסור מוחלט על ביקורי משפחות וביקורים של הצלב האדום הבינלאומי, ביטול או הגבלת ביקורי עורך דין ושיחות טלפון, וביטול פגישות רפואיות שאינן דחופות. החשמל נותק בתאים, רכוש אישי של עצורים הוחס, והגישה למקלחות ושירותים הוגבלה באופן קיצוני. הגישה לאוויר צח בחצר הוגבלה או נאסרה. הוטלו הגבלות על הקצבת המזון, והן הוחלו על אלפי עצורים ואסירים, כולל נשים וילדים, שנכלאו עוד לפני 7 באוקטובר. השר בן גביר הדגיש במספר הזדמנויות כי נקמה היא המניע למדיניות זו.

57. הוועדה תיעדה מקרים רבים של התעללות פיזית ומילולית, לרבות איומים ברצח, במתקני שב"ס. עצורים בכלא קציעות ("נגב"), מגידו, עופר ורמון תיארו כיצד הוכו על ידי סוהרים באמצעות אלות ומקלות עץ בעודם אזוקים, בין היתר עם הגעתם לבתי הכלא ובמהלך חיפושים בתאים שערכו יחידות מיוחדות של שב"ס, תוך שימוש בכלבים כדי להפחיד ולנשוך אסירים.

58. הגבלות דומות לאלו שחלים על גברים במתקני שב"ס הוטלו על עצורות מהגדה המערבית, והן הושפעו במיוחד מתנאי מזון, מים והיגיינה ירודים. לוועדה נודע כי נשים בהריון שהוחזקו במתקני שב"ס לא קיבלו מזון מספיק ונמנע מהן טיפול רפואי. מספר נשים דיווחו שנמנעה מהן גישה לשירותים על אף בקשתן, או שהן נאזקו בידיים לתקופות ממושכות ולכן נדרשה עזרה מעצורות אחרות על מנת להשתמש בשירותים. לנשים עצורות הייתה גישה מוגבלת לתחבושות היגייניות או שהן לא קיבלו תחבושות.

יהס לקטינים

59. הוועדה מעריכה כי מאות קטינים מעזה ומהגדה המערבית נעצרו, הועברו והוחזקו במעצר בישראל ובגדה המערבית. עצורים קטינים נחשפו לאלימות קיצונית במהלך מעצרים, כליאתם, חקירתם ושחרורם.

60. קטינים מעזה נכלאו במתקנים צבאיים ובמתקני שב"ס. בשדה תימן, קטינים הוחזקו יחד עם בגירים וסבלו מהתעללות דומה. נער בן 15 שנכלא במתקן שדה תימן סיפר לוועדה כי הוא היה הקטין היחיד יחד עם 70 בגירים בתא. רגליו נאזקו בשלשלאות מתכת, וידיו נאזקו חזק כל כך עד שהן דיממו, ללא שום טיפול רפואי, והוא נענש שוב ושוב על ידי כך שאולץ לעמוד עם ידיו מורמות במשך שעות. הוא תיאר את 23 ימי מעצרו כ"ימים הגרועים ביותר בחייו". נער בן 13 אמר לוועדה כי נעשה שימוש בכלבים נגדו במהלך החקירות, וכי הוא הוחזק בכידוד.

61. קטינים נכלאו באגפי נוער צפופים במתקני שב"ס, בעיקר מגידו ועופר. למרות שהופרדו מבגירים, כל הקטינים היו נתונים לאותן הגבלות שהחילו הרשויות הישראליות על בגירים.

אונס וצורות נוספות של אלימות מינית ומגדרית

62. הוועדה תיעדה יותר מ-20 מקרים של אלימות מינית ומגדרית נגד עצורים ועצורות ביותר מעשרה מתקנים צבאיים ומתקני שב"ס, במיוחד בכלא קציעות ובמחנה שדה תימן ביחס לגברים, ובבתי הסוהר דמון והשרון ביחס לנשים. אלימות מינית כאמצעי ענישה והפחדה הופעלה מרגע המעצר ולאורך כל תקופת המעצר, כולל במהלך חקירות וחיפושים. מעשי אלימות מינית שתועדו על ידי הוועדה הונעו משנאה קיצונית ודה-הומניזציה כלפי העם הפלסטיני.

63. הוועדה מצאה כי עירום בכפייה, אשר נועד להשפיל ולבוזת קורבנות בפני חיילים ועצורים אחרים, שימש לעיתים קרובות נגד קורבנות גברים, לרבות באמצעות חיפושים חוזרים ונשנים בעירום, חקירות כשהעצור עירום, הכרחת העצורים לבצע תנועות מסוימות שהם עירומים או לאחר שהופשטו ובמקרים מסוימים כשהם מצולמים, העברת עצורים כשהם ערומים וסופגים קללות בעלות אופי מיני, הכנסה בכפייה של עצורים ערומים יחד לתוך תא צפוף, ואילוץ עצורים ערומים לכרוע על הקרקע כשעיניהם מכוסות וידיהם קשורות מאחורי הגב.

64. מספר עצורים גברים דיווחו כי אנשי כוחות הביטחון הישראלים היכו, בעטו, משכו או לחצו על איבר המין שלהם, לעתים קרובות כשהם עירומים, ובמקרים מסוימים עם חפצים כמו גלאי מתכות ואלות. עצור משוחרר מכלא קציעות הצהיר כי, בנובמבר 2023, חברי יחידת כתר של שירות בתי הסוהר הישראלי הכריחו אותו להתפשט ולנשק את דגל ישראל. כאשר סירב, הוא הוכה ונבעט באיבר המין שלו בעוצמה כה רבה עד שהקיא ואיבד הכרה.

65. הוועדה קיבלה בנוסף מידע מהימן בנוגע לאונס ותקיפה מינית, לרבות שימוש במכשיר בדיקה חשמלי שגרם לכוויות בפי הטבעת, והחדרת חפצים כגון מקלות, מקל מטאטא וירקות לפי הטבעת. לפי חלק מהדיווחים, חלק מהמעשים הללו צולמו על ידי חיילים. בחודש יולי נחקרו תשעה חיילים וכמה מהם נעצרו בחשד שאנסו עצור וגרמו לו לפציעה מסכנת חיים במתקן כליאה שדה תימן.

66. הוועדה מעריכה כי עצורים היו נתונים להתעללות והטרדה מינית באופן שגרתי, כמו גם לאיומים בתקיפה מינית ואונס כלפי העצורים או בנות משפחתם. עצור שהוחזק במחנה שדה תימן דיווח לוועדה כי חיילות הכריחו אותו ואחרים להשמיע קולות כמו כבשים, לקלל את הנהגת חמאס ואת הנביא מוחמד, ולהגיד

"אני זונה". העצורים הוכו אם לא צייתו. במקרה נוסף, חייל הוריד את מכנסיו והצמיד את מפשעתו לפניו של עצור באומרו: "אתה הזונה שלי. תמוצץ לי את הזין".

67. גם עצורות סבלו מתקיפה מינית והטרדה במתקני הצבא והשב"ס, כמו גם מאיומים על חייהן ובאונס. הדבר כלל ניסיונות נשיקה ונגיעה בשדיהן. העצורות דיווחו בנוסף על חיפושים חוזרים ונשנים, ממושכים ופולשניים בעירום לפני ואחרי הקירות. נשים אולצו להסיר את כל הבגדים, כולל את כיסוי הראש, לעיני חיילים וחיילות. הם הוכו והוטרדו, תוך שהן מכונות "מכוערות" וסופגות עלבונות מיניים כמו "שרמוטה" ו"זונה". באחד המקרים נמנעה מעצורה במתקן שב"ס גישה לעורך דינה לאחר שיידעה אותו על איומים באונס.

68. הוועדה קיבלה דיווחים מהרשות הפלסטינית על אונס של שתי עצורות. הוועדה מנסה לאמת את המידע.

69. עצורות צולמו ללא הסכמתן ובתנאים משפילים, לרבות בתחתונים לעיני חיילים גברים.²¹ באחד המקרים עצורה עברה חיפושים חוזרים ופולשניים בעירום אחרי מעצרה בתחנת משטרה בצפון ישראל. היא הוכתה, עברה התעללות מילולית, נגררה בשערה וצולמה מול דגל ישראל; התמונות פורסמו באינטרנט.

מקרי מוות במעצר

70. נכון ל-15 ביולי, לפחות 53 עצורים פלסטינים מתו במתקני מעצר ישראלים מאז 7 באוקטובר 2023. מתוך אלה, 44 איש הם מעזה, כאשר 36 מהם מתו במחנה שדה תימן, ותשעה מהגדה המערבית. רוב המקרים גופות העצורים לא הוחזרו למשפחותיהם לקבורה.

71. תאיר אבו עסב מקלקיליה שבגדה המערבית, שהיה במאסר מאז 2005, מת בכלא קציעות ב-18 בנובמבר 2023 לאחר שהוכה קשות, לפי דיווחים, על ידי סוהרים מיחידת כתר של שב"ס ופינויו הרפואי עוכב. הרשויות הישראליות פתחו בחקירה פלילית אך דווח כי צעדי משמעת מוגבלים בלבד ננקטו נגד הסוהרים המעורבים. שני רופאים פלסטינים בכירים מעזה מתו במעצר ישראלי. ד"ר אַאָד רנטיסי, מנהל בית החולים לנשים בבית לאהיא, נעצר ב-11 בנובמבר במחסום של כוחות הביטחון הישראליים ומת שישה ימים לאחר מכן במתקן שב"ס שקמה, שם הוא נחקר, לפי הדיווחים, על ידי השב"כ. ד"ר עדנאן אל-בורש, ראש מחלקת האורתופדיה בבית החולים אל-שיפא בעיר עזה, נעצר בדצמבר ומת בבית הסוהר עופר באפריל 2024. עצור ששוחרר סיפר לוועדה כי ראה את ד"ר אל-בורש במחנה שדה תימן בדצמבר 2023 עם חבלות על גופו ומתלונן על כאבים בחזה.

72. ישראל לא סיפקה כל ראיה לכך שמתנהלות חקירות של מקרי מוות במעצר לצורך הטלת אחריות.

ג. היחס לבני ערובה מצד ארגונים פלסטינים חמושים²²

73. ב-7 באוקטובר 2023, 251 בני אדם (226 אזרחים ו-25 אנשי כוחות הביטחון הישראליים) נחטפו מישראל לעזה כבני ערובה. מספר זה כלל 90 נשים, 36 ילדים, קשישים ואזרחים לא-ישראלים, וכן גופות אנשים שנהרגו במהלך ההתקפות בדרום ישראל ונלקחו לעזה. במהלך הפסקת האש בנובמבר 2023 שנמשכה כשבוע, שוחררו 80 ילדים ונשים ישראלים ו-24 אזרחים זרים. נכון ל-3 בספטמבר, 154 בני ערובה שוחררו חיים או מתים באמצעות הסכם או פעולות צבאיות, בעוד 101 נותרו בשבי.²³ שמונה בני ערובה ישראלים שוחררו בחיים באמצעות ארבע פעולות צבאיות של כוחות הביטחון הישראליים, שחלקן גרמו בנוסף למאות הרוגים פלסטינים.

היעלמויות כפויות

74. כל בני הערובה מוחזקים ללא קשר עם העולם החיצון, כולל עם הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הבינלאומי. חמאס וארגונים פלסטינים חמושים אחרים לא סיפקו רשימה של בני הערובה שהם מחזיקים, חיים או מתים, ולא חלקו פרטים ועדכונים על מקום הימצאם או מצבם. נכון לסוף אוגוסט, גורלם של רוב בני הערובה שעדיין מוחזקים בשבי נותר לא ידוע.

75. ארגונים פלסטינים חמושים צילמו ופרסמו לפחות 18 סרטונים של 32 בני ערובה ישראלים, בהם שלושה ילדים. בעוד שסרטונים אלה סיפקו 'סימן חיים', הוועדה מציינת כי הם שימשו בעיקר להפעלת לחץ על ישראל, כאשר בני הערובה נאלצו להפציר בממשלת ישראל להפסיק את המבצעים הצבאיים בעזה ולנהל משא ומתן על עסקת חילופין. חמאס והג'יהאד האסלאמי בפלסטין פרסמו סרטונים שנועדו להגביר את חוסר הוודאות לגבי גורל בני הערובה. בסרטונים מאוחרים יותר אושר כי חלק מבני הערובה הללו מתים. בכיר

²¹ See also A/HRC/56/CRP.4. para.381.

²² The Commission relied on video and audio testimonies of released hostages accessible through open sources, statements by medical professionals treating released hostages and medical reports, available digital forensic evidence that was verified and analysed by the Commission and assessments made by a UN forensic pathologist.

²³ This number includes Israeli hostages held captive by Hamas since 2014.

בחמאס הצהיר כי משפחות החטופים "נתונות ללחץ באמצעות הלוחמה הפסיכולוגית שמפעילים עליהן גדודי עז א-דין אל-קסאם וגדודי אל-קודס במטרה להפעיל לחץ על נתניהו".

תנאי השבי והיחס כלפי בני הערובה

76. בני ערובה ציינו שהם הוחזקו במנהרות, בדירות או בנייני מגורים ובבתי חולים.
77. בנוגע לנוכחות בני הערובה בבתי חולים, הוועדה ניתחה צילומים שפורסמו על ידי כוחות הביטחון הישראליים המצביעים על כך ששני בני ערובה הובאו לבית החולים אל-שיפא ב-7 באוקטובר, אחד מהם עם פציעות נראות לעין. הדבר אושר מאוחר יותר על ידי הלשכה המדינית של חמאס שמסרה כי בני הערובה הועברו לשם לטיפול רפואי. מספר בני ערובה ששוחררו אמרו כי הם הוחזקו בבתי חולים במהלך תקופת השבי שלהם, במיוחד לפני שחרורם, אך הם לא ציינו שהיתה להם בעיה רפואית ספציפית באותו הזמן. הוועדה אישרה כי שני בני ערובה הוחזקו בבתי חולים וקיבלו טיפול רפואי לפציעותיהם. שתי תמונות מציגות את גופתו של גבר ישראלי שנרצח בקיבוץ ב-7 באוקטובר כשהיא מובאת לבית החולים אל-שיפא. הוועדה אישרה בנוסף כי רכבים של כוחות הביטחון הישראליים שנגנבו מהבסיס הצבאי בנחל עוז הובאו למתחם בית החולים אל-שיפא, כולל רכבים שזוהו ככאלה שנעשה בהם שימוש להעברת בני ערובה מישראל.
78. מתוך 36 הילדים שנחטפו לעזה, תשעה היו מתחת לגיל חמש ו-10 נחטפו לכד, ללא בני משפחה אחרים. במקרים מסוימים, בני ערובה השייכים לאותה משפחה הופרדו, במהלך החטיפה או כאשר הוחזקו בשבי, לרבות ילדים בגיל שלוש בלבד. שלושים וארבעה ילדים שוחררו בנובמבר 2023.
79. חלק מבני הערובה, כולל שני ילדים, הוחזקו בבידוד מלא. לפחות שלוש נשים מבוגרות דיווחו כי הוחזקו בבידוד, כאשר אחת מהן, בת 84, ציינה כי היא הוחזקה לבדה במשך 51 ימים עד לשחרורה.
80. בני ערובה שהוחזקו במנהרות דיווחו כי נכלאו במקומות חשוכים וצפופים עם גישה מוגבלת לאוויר. רוב בני הערובה ששוחררו דיווחו על גישה מוגבלת למי שתייה ולמתקני היגיינה, כולל שירותים, ומזון מוגבל שהוביל לירידה במשקל ולהידרדרות בבריאות הגוף. בת ערובה בגיל 84 דיווחה שקיבלה רק שישה תמרים ביום כאשר היו תקופות של מספר ימים ללא אוכל כלל. במחקר רפואי שנערך על שבע נשים ו-19 ילדים ששוחררו נמצא כי כולם סובלים ממצב תזונתי ירוד, במיוחד ילדים בגילאי 8 עד 18 ואלו שהוחזקו לכד ללא בני משפחה.²⁴ חלק מבני הערובה ששוחררו דיווחו כי נמנעו מהם תרופות למחלות כרוניות, עם השפעות מזיקות במיוחד על אנשים מבוגרים.
81. המצור שהטילה ישראל על רצועת עזה הפחית את זמינות המזון, המים והתרופות לאוכלוסייה בכללותה, לרבות בני הערובה. עם זאת, הוועדה חוזרת ומדגישה כי אחריותם של ארגונים פלסטיניים חמושים היא להבטיח גישה נאותה למזון, מים ותרופות לבני הערובה שהם מחזיקים, במיוחד עבור בני ערובה פגיעים.
82. הוועדה קיבלה מידע אמין על כך שחלק מבני ערובה סבלו מאלימות מינית ומגדרית בזמן שהוחזקו בשבי, כולל עינויים והתעללות מינית נגד גברים ונשים כשהוחזקו במנהרות. בת ערובה ששוחררה דיווחה כי נאנסה בדירה.
83. בעוד שחלק מבני הערובה ששוחררו הצהירו כי לא עברו התעללות, הוועדה מצאה כי רוב בני הערובה היו נתונים להתעללות, וחלק סבלו מאלימות פיזית. לפחות שישה בני ערובה מופיעים בסרטונים ותמונות שצולמו בשבי עם חבלות ופציעות אחרות, שנגרמו במהלך לכידתם והעברתם לעזה או במהלך השבי. שני בני ערובה גברים ששוחררו דיווחו כי ידיהם ורגליהם היו אזוקות במהלך החודשיים הראשונים של השבי, כולל בזמן האכילה. שלושה בני ערובה, בהם ילד, דיווחו כי איימו עליהם במוות באופן מפורש. חמישה בני ערובה דיווחו כי עברו אלימות מילולית והשפלה.
84. הוועדה זיהתה סימנים של התעללות פיזית על גופותיהם של שלושה בני ערובה גברים שמתו בשבי, על סמך צילומים שפרסם חמאס (ביניהם סהר ברוך בן ה-25 ואיתי סבירסקי בן ה-38). אלה כללו סימנים אפשריים לחניקה וחתכים על הפנים והידיים, שאומתו על ידי פתולוג משפטי עצמאי. חמאס טען שהשלושה נהרגו בהפצצות של כוחות הביטחון הישראליים.

מקרי מוות בשבי

85. נכון לתחילת ספטמבר 2024, לפחות 70 בני ערובה אינם בחיים.²⁵ חמאס טען כי רובם נהרגו על ידי כוחות הביטחון הישראליים במהלך מבצעים צבאיים.
86. הוועדה אישרה כי שלושה בני ערובה נורו ונהרגו על ידי כוחות הביטחון הישראליים במהלך ניסיונם להסגיר את עצמם לכוחות הביטחון.²⁶ לפחות חמישה בני ערובה נוספים מתו במהלך פעילות כוחות הביטחון הישראליים; כוחות הביטחון הישראליים הצהירו כי הסיבה המדויקת למוות אינה ברורה. באוגוסט, שש גופות

²⁴ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/apa.17355>.

²⁵ <https://www.gov.il/en/pages/swords-of-iron-civilian-casualties>;

<https://www.gov.il/en/pages/swords-of-iron-idf-casualties>.

²⁶ A/HRC/56/26 para.46.

של בני ערובה נמצאו במנהרה בח'אן יונס, באזור שבו כוחות הביטחון הישראליים ביצעו תקיפות אוויריות בעבר. כוחות הביטחון הישראליים חוקרים את נסיבות המוות על רקע דיווחים שלפיהם בנתיחות ראשוניות שלאחר המוות נמצאו פצעי ירי בגופות. ב-1 בספטמבר מקורות ישראלים הודיעו כי שש גופות נמצאו במנהרה ברפיה. לפי הערכה פורנזית ראשונית, הם נורו בין 48 ל-72 שעות לפני שכוחות הביטחון הישראליים הגיעו. ב-2 בספטמבר, חמאס הצהיר כי ניתנו הנחיות חדשות לגבי התמודדות עם בני ערובה במקרים שבהם כוחות הביטחון הישראליים מתקרבים למקום החזקתם.

87. הוועדה חקרה שלושה מקרי מוות של בני ערובה שעל גופותיהם סימנים של התעללות. במקרה רביעי, ישראל הודתה שחיילת שהוחזקה בידי חמאס נפצעה במהלך תקיפה אווירית של כוחות הביטחון הישראליים; עם זאת, לפי טענת כוחות הביטחון היא לא סבלה מפציעות מסכנות חיים אלא נהרגה על ידי חמאס. הוועדה לא יכלה לקבוע באופן עצמאי את סיבת המוות.

IV. מסקנות

מערכת הבריאות

88. המתקפה על עזה מאז 7 באוקטובר הובילה להרס מערכת הבריאות החלשה ממילא ברצועת עזה, עם השפעות מזיקות ארוכות טווח על זכויות האוכלוסייה האזרחית לבריאות ולחיים. התקפות נגד מערכת הבריאות הן מרכיב מהותי במתקפה הרחבה יותר של כוחות הביטחון הישראליים על הפלסטינים בעזה ועל התשתית הפיזית והדמוגרפית של עזה ובהרחבת הכיבוש. פעולות ישראל מפרות את המשפט הבינלאומי ההומניטרי ואת זכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית וסותרות באופן חזיתי את חוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מיוני 2024.

89. הוועדה מצאה כי ישראל ביצעה מדיניות מתואמת כדי להרוס את מערכת הבריאות בעזה. כוחות הביטחון הישראליים הרגו, פצעו, עצרו, כלאו, התעללו ועינו כוונה אנשי רפואה ופגעו בכלי רכב רפואיים, והדבר מהווה פשעי מלחמה של הריגה מכוונת והתעללות, ופשע נגד האנושות של השמדה. הרשויות הישראליות ביצעו פעולות אלה תוך הידוק המצור על רצועת עזה, מה שהוביל לכך שדלק, מזון ומים, תרופות וציוד רפואי לא הגיעו לבתי החולים, ובמקביל גם צמצמו באופן דרסטי את ההיתרים לחולים לצאת מהשטח לצורך טיפול רפואי. הוועדה מצאה כי פעולות אלה הוטלו כענישה קולקטיבית על הפלסטינים בעזה, כחלק מההתקפה של ממשלת ישראל נגד העם הפלסטיני מאז 7 באוקטובר.

90. ההרס של תשתיות הבריאות בעזה על ידי כוחות הביטחון הישראליים מנע באופן חמור את הנגישות, הזמינות והעמידה בסטנדרטים המקובלים של שירותי בריאות, מה שהגדיל באופן דרסטי את התמותה והתחלואה, תוך הפרת הזכות לבריאות פיזית ונפשית הקשורה באופן מהותי לזכות לחיים. התקפות מכוונות על מתקני בריאות החמירו מצב קטסטרופלי ממילא, עם עלייה מהירה במספר החולים עם פציעות חמורות הדרשים טיפול מידי, מה שהוסיף לעומס של חולים במחלות כרוניות או כאלה הזקוקים לטיפול מיוחד שלא קיבלו טיפול.

91. בנוגע להתקפות על בתי החולים נאסר, אל-שיפא, אל-עוודה ובתי החולים הטורקי-פלסטיני, הוועדה מצאה, בהתבסס על ההיקף המופרז של מקרי מוות של אזרחים, פציעות, נזק והרס, שכוחות הביטחון הישראליים לא עמדו בעקרונות הזהירות, ההבחנה והמידתיות, מה שמהווה פשעי מלחמה של הריגה מכוונת והתקפות נגד אובייקטים מוגנים. הוועדה מצאה שבהתקפות על בתי החולים אל-שיפא ונאסר, כוחות הביטחון הישראליים התייחסו למתחמי בתי החולים ולכל האזורים הסובבים אותם כיעד לתקיפה ללא הבחנה, ובכך הפרו את עקרון ההבחנה. בנוגע לתפיסת בתי החולים הטורקי על ידי כוחות הביטחון הישראליים למטרות צבאיות והקמת מוצב צבאי בתוכו, הוועדה מצאה כי פעולות אלה לא נדרשו מכוח צורך צבאי הכרחי, ולפיכך מהוות פשע מלחמה של תפיסת רכוש מוגן.

92. הוועדה לא מצאה ראיות לפעילות צבאית של ארגונים פלסטינים חמושים בבתי החולים אל-עוודה או בבתי החולים הטורקי במועד שבו הותקפו. בעוד שהוועדה תיעדה הצהרות של כוחות הביטחון הישראליים כי בתי החולים אל-שיפא ונאסר שימשו למטרות צבאיות וטענות על מציאת מחסני נשק, הוועדה לא הצליחה לאמת באופן עצמאי טענות אלו. הוועדה אישרה את קיומם של מנהרה ופיר בשטח בית החולים אל-שיפא, אך לא יכלה לאמת את השימוש הצבאי בהם. בעוד שהוועדה אימתה מידע המצביע על כך שחברי ארגונים פלסטינים חמושים נכנסו לבית החולים אל-שיפא עם כלי רכב של כוחות הביטחון הישראליים שנגנבו ב-7 באוקטובר, הוועדה לא מצאה כל ראיה לנוכחות צבאית במחלקות הספציפיות של בית החולים שכוחות הביטחון הישראליים הפגינו בנובמבר, כולל מחלקת היולדות ויחידת טיפול נמרץ. הוועדה הגיעה למסקנה כי בזמן התקפות כוחות הביטחון הישראליים, בתי החולים והמתקנים הרפואיים נהנו מהגנה מיוחדת תחת המשפט הבינלאומי ההומניטרי והיו חסונים מפני התקפות כאלה.

93. כוחות הביטחון הישראליים וארגונים פלסטינים חמושים ניהלו בחודש מרץ חילופי אש אינטנסיביים בשטח בית החולים אל-שיפא, למרות שנכחו שם אלפי אזרחים, לרבות אנשי סגל רפואי, מטופלים ועקורים. שני הצדדים לסכסוך הפרו את המשפט הבינלאומי ההומניטרי בכך שהתעלמו מההגנה המיוחדת הניתנת למתקנים רפואיים ולאזרחים מוגנים.

94. התקפות על מתקני בריאות הרגו באופן ישיר אזרחים, לרבות ילדים ונשים הרות, שקיבלו טיפול או חיפשו מקלט, והובילו באופן עקיף למותם של אזרחים עקב מחסור בטיפול רפואי, אספקה וציוד, ובכך מהוות הפרה של זכותם של הפלסטינים לחיים. הוועדה הגיעה בנוסף למסקנה כי מעשים כאלה מהווים פשע נגד האנושות של השמדה.

95. ביחס להתקפה ב-29 בינואר על משפחה, כולל חמישה ילדים, ברכב ועל אמבולנס של הסהר האדום הפלסטיני. הוועדה הגיעה למסקנה, בהתבסס על חקירתה, שיש יסוד סביר כי אוגדה 162 של כוחות הביטחון הישראליים פעלה באזור ואחראית להריגת המשפחה של שבעה אנשים, וכן להפגזת האמבולנס, שהובילה למותם של שני הפרמדיקים בתוכו. הדבר מהווה פשע מלחמה של הריגה מכוונת והתקפה נגד אובייקטים אזרחיים.

96. ההתקפות הישראליות על מתקני רפואה הובילו לפגיעתם ולמותם של מטופלים קטינים עם השלכות הרסניות על הטיפול בילדים ובילדות בבתי החולים בעזה, ויצרו צורך גדול, שנותר ללא מענה, בטיפול כירורגי ורפואי מורכב עבור ילדים, כולל פגים. ישראל לא פעלה בהתאם לטובת הילדים ולא הבטיחה את הגנת זכויותיהם לחיים ולרמת הטיפול הרפואי הגבוהה ביותר האפשרית, ויצרה בכוונה תנאי מחייה שהובילו להרס של דורות של ילדים פלסטינים והעם הפלסטיני כקבוצה.

97. ההרס המכוון של תשתיות הבריאות המספקות שירותי בריאות מינית ופוריות, בשילוב עם היעדר גישה וזמינות לטיפול רפואי, מפריס את החובה להבטיח בריאות מינית ופוריות, במיוחד עבור נשים וילדות פלסטיניות. להרס של תשתיות הבריאות המספקות שירותי בריאות מינית ופוריות היתה השפעה מזיקה במיוחד על נשים בהריון, לאחר לידה ומניקות, שנותרו בסיכון גבוה לפגיעה ולמוות. פגיעה מכוונת בתשתיות כאלה היא הפרה של זכויות הפריון של נשים וילדות וזכותן לחיים, לבריאות, לכבוד האדם ולא-אפליה. נזק וסבל פיזי ונפשי מיידי נגרמו לנשים וילדות, והשלכות ארוכות טווח ובלתי הפיכות על סיכויי הרבייה והפריון הנפשיים והגופניים של העם הפלסטיני כקבוצה.

98. פגיעה מכוונת במתקנים החינוכיים לבריאות ולהגנה על נשים, תינוקות וילדים הפרה את הנורמה של המשפט הבינלאומי ההומניטרי המנהגי המעניקה הגנה מיוחדת לנשים וילדים בסכסוכים מזוינים. מעשים מזיקים אלה היו צפויים ולא ננקטו צעדים לתיקונם. הסבל הפיזי והנפשי הממושך של ילדים פצועים והנזקים הקשורים בפריון שנגרמו לנשים בהריון, לאחר לידה ומניקות, מהווים פשע נגד האנושות של 'מעשים לא-אנושיים אחרים'.

99. הוועדה מצאה כי כוחות הביטחון הישראליים נקטו בדרכי מעל (perfidy) כאשר חיילים נכנסו לבית חולים בג'נין ב-30 בינואר כשהם מחופשים לצוות רפואי ולנשים אזרחיות, מה שמהווה הפרה של המשפט הבינלאומי ההומניטרי.

100. התקפות של ארגונים פלסטינים חמושים על צוות רפואי, מתקנים רפואיים ואמבולנסים בישראל ב-7 באוקטובר 2023 ולאחר מכן מהוות פשע מלחמה.

מעצר פלסטינים

101. מעצר שרירותי המוני של פלסטינים הינו פרקטיקה מתמשכת במהלך 75 שנות הכיבוש הישראלי בעזה ובגדה המערבית. המעצר מאופיין בהתעללות נרחבת ושיטתית, אלימות פיזית ונפשית, אלימות מינית ומגדרית, וכן מקרי מוות במעצר. מאז 7 באוקטובר 2023, פרקטיקות אלה גברו במספרם ובחומרתם.

102. ההתעללות בעצורים פלסטינים על ידי הרשויות הישראליות היא תוצאה של מדיניות מכוונת. מעשי אלימות פיזית, פסיכולוגית, מינית ונגד הפריון בוצעו כדי להשפיל ולבזות פלסטינים. תופעות אלו נצפו במספר מתקנים, מקומות החזקה זמניים, במהלך חקירות ובמהלך העברת העצורים. עצורים, לרבות קשישים וקטינים, סבלו מהתעללות עקבית באמצעות מניעת מזון ומתקני היגיינה נאותים, מכות, שפה פוגענית ואילוץ לבצע מעשים משפילים. כוחות הביטחון הישראליים ביצעו מעשים אלה בכוונה לגרום לכאב וסבל, והדבר מהווה עינויים כפשע מלחמה ופשע נגד האנושות, והפרה של האמנה נגד עינויים. מקרי מוות של עצורים כתוצאה מהתעללות או הזנחה עולים לכדי פשעי מלחמה של הריגה מכוונת או רצח והפרות של הזכות לחיים.

103. התעללות שיטתית זו קשורה באופן ישיר וסיבתי להצהרות של גורמים רשמיים ישראלים, כולל השר לביטחון לאומי בן גביר, האחראי על שב"ס, וחברים אחרים בממשלת הקואליציה הישראלית, המעניקים לגיטימציה לנקמה ואלימות נגד פלסטינים. היעדר מתן דין וחשבון למעשיהם של יחידים החברים בכוחות הביטחון הישראליים וההשלמה הגוברת עם אלימות נגד פלסטינים אפשרו להתנהגות כזו להימשך ללא הפרעה, ולהפוך לשיטתית וממוסדת.

104. מעצרים רחבי היקף של גברים ונערים פלסטינים התבצעו עם הצדקה מעטה או ללא הצדקה, ובמקרים רבים נראה כי אך ורק משום שנחשבו לכאלה בגיל לחימה' או שלא צייתו להוראות הפיזיות. החזקתם במעצר של אלפי פלסטינים לתקופות ממושכות, גם כאשר ברור שהם אינם מהווים סיכון ביטחוני, הייתה שרירותית, בלתי חוקית ומהווה ענישה קולקטיבית ורדיפה על בסיס מגדר.

105. מדיניותה של ישראל להסתיר בכוונה מידע לגבי שמותיהם, מקום הימצאם ומצבם של העצורים עולה לכדי פשע נגד האנושות של העלמה כפויה. הסבל הנפשי של משפחות העצורים מגיע לכדי עינויים.

106. כוחות הביטחון הישראליים שללו באופן מכוון, בלתי חוקי ושרירותי את חירותם וזכויותיהם הבסיסיות של ילדים פלסטינים וגרמו להם סבל פיזי ונפשי חמור. כוחות הביטחון הישראליים העבירו עצורים קטינים מעזה ומהגדה המערבית למרכזי מעצר צבאיים ישראלים, שם הם הוחזקו לתקופות ממושכות באותם מתחמים עם בגירים וסבלו התעללות חמורה, השפלה ועינויים. התעללות בקטינים תועדה גם במתקני שב"ס. קטינים ששוחררו הראו סימנים של פגיעות פיזיות חמורות, מצוקה פסיכולוגית קיצונית וטראומה.

107. כוחות הביטחון הישראליים השתמשו בעצורים כמגן אנושי במספר מקרים בגדה המערבית ובעזה, דבר המהווה פשע מלחמה. כוחות הביטחון הישראליים העבירו עצורים מהגדה המערבית על מכה המנוע של כלי הרכב שלהם במהלך חילופי אש. הם הכריחו עצורים להיכנס למנהרות ולמבנים לפני אנשי הצבא ברצועת עזה.

108. ככל שעוצמת פעילות האיבה גברה, כך עלתה גם השכיחות וסוגי האלימות המינית והמגדרית שבוצעו. בדוח הקודם למועצת זכויות האדם (A/HRC/56/26), הוועדה זיהתה מעשי רדיפה שבוצעו נגד גברים ונערים פלסטינים, כולל צילום של הפשטה בפומבי ועירום בכפייה. הוועדה מוצאת כי מעשי רדיפה אלה נמשכו במעצר בצורת עינויים מיניים. עצורים גברים היו נתונים להתקפות על מיניותם ואיברי הרבייה שלהם, לרבות אלימות כנגד איבר המין ופי הטבעת, ואולצו לבצע מעשים משפילים ומעשים אחרים הכרוכים במאמץ כשהם עירומים או לאחר שהופשטו, כצורה של ענישה או הפחדה כדי לחלץ מידע. עצורים גברים נאנסו, דבר המהווה פשע מלחמה ופשע נגד האנושות. מעשים כאלה של אלימות מינית, הגורמים סבל פיזי ונפשי חמור, מגיעים גם לכדי עינויים.

109. כוחות הביטחון הישראליים הכריחו עצורים גברים ונשים להיות עירומים ולהתפשט במהלך העברה, במתקני מעצר ובמהלך חקירות או חיפושים גופניים, באופן נרחב ושיטתי. בשילוב עם מעשי אלימות מינית אחרים שבוצעו למטרת השפלה או בזיון, כגון צילום עצורים בעירום מלא או חלקי, התעללות מינית מילולית ופיזית ואיומים באונס, המעשים שנוכרו לעיל מהווים פשעי מלחמה של יחס לא אנושי והתקפות נגד הכבוד האישי ופשע נגד האנושות של 'מעשים לא אנושיים אחרים'. במקרים מסוימים, מעשים כאלה מגיעים לכדי פשע מלחמה ופשע נגד האנושות של עינויים.

110. האיסור על חזרתם של העצורים ששוחררו למקומות מגוריהם בצפון עזה מהווה עקירה כפויה. התקפות על אזרחים המנסים לחזור למשפחותיהם מגיעות לכדי העברה בכפייה, המהווים פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות.

בני ערובה ישראלים וזרים

111. בדו"ח הקודם קבעה הוועדה כי לקיחת בני ערובה (אזרחים וחיילים כאחד) על ידי ארגונים פלסטינים חמושים מהווה פשע מלחמה. הוועדה מצאה כי בני ערובה עברו התעללות ככוונה לגרום לכאב פיזי וסבל נפשי חמור, כולל אלימות פיזית, התעללות, אלימות מינית, בידוד כפוי, גישה מוגבלת למתקני היגיינה, מים ומזון, איומים והשפלה. חמאס וארגונים פלסטינים חמושים אחרים הכריחו בני ערובה להשתתף בסרטונים במטרה לגרום לעינויים פסיכולוגיים למשפחות בני הערובה, כדי להשיג מטרת פוליטיות.

112. חמאס וארגונים פלסטינים חמושים אחרים ביצעו פשעי מלחמה של עינויים, יחס בלתי אנושי או אכזרי, אונס ואלימות מינית, והפרו את האיסור שמטיל המשפט הבינלאומי ההומניטרי המנהגי על העלמה כפויה. גרימת סבל נפשי למשפחות הקורבנות מהווה עינויים. הוועדה מדגישה כי חמאס וארגונים פלסטינים חמושים אחרים, כצדדים המחזיקים בבני ערובה, נושאים באחריות לביטחונם ולשלומם של בני הערובה. פשעים נגד האנושות, לרבות עינויים, העלמה כפויה ו'מעשים לא אנושיים אחרים', בוצעו נגד בני ערובה על-ידי חמאס וארגונים פלסטינים חמושים אחרים. על הרשויות בפועל בעזה מוטלת האחריות לחקור הפרות אפשריות של המשפט הבינלאומי ולמצות את הדין עם המבצעים.

V. המלצות.

113. הוועדה ממליצה לממשלת ישראל:

(a) לסיים מיידית את הכיבוש הבלתי חוקי של השטח הפלסטיני, להפסיק את כל התוכניות והפעילויות להתנחלויות חדשות, כולל ביחס לרצועת עזה, ולהסיר את כל ההתנחלויות במהירות האפשרית, בהתאם לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מיולי 2024.

(b) להבטיח, כמעצמה הכובשת, שהזכויות של האוכלוסייה תחת שליטתה האפקטיבית נשמרות וששירותים רפואיים זמינים לכולם;

(c) לציית לכל הצעדים הזמניים שהורה בית הדין הבינלאומי לצדק, ולנקוט בכל האמצעים שביכולתה כדי למנוע את ביצוע כל המעשים הנכללים בסעיף II (א)-(ד) של האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם;

(d) להפסיק מיידית את הפגיעה המכוונת במתקנים רפואיים והשימוש הצבאי במתקנים רפואיים, צוותים רפואיים וכלי רכב, בהתאם למשפט הבינלאומי ההומניטרי; להבטיח גישה מהירה, בטוחה וללא הפרעה לצוות הרפואי ואמבולנסים לאנשים פצועים;

- (e) להבטיח את שיקום מערכת הבריאות בעזה ולספק מיידית טיפול רפואי בסטנדרט הגבוה ביותר האפשרי;
- (f) לסיים את המצור על עזה ולהבטיח אספקתן של כל הסחורות הנחוצות לשמירה על בריאות האוכלוסייה ומטופלים הזקוקים לטיפול רפואי.
- (g) לאפשר באופן מידי את הפינוי הרפואי של פלסטינים מרצועת עזה, במיוחד חולי סרטן וילדים יחד עם האפוטרופוסים שלהם;
- (h) להפסיק מיידית את הפגיעה המכוונת במתקני בריאות מינית ופוריות; לציית לחובות להבטיח גישה וזמינות של שירותים, סחורות ומתקנים הקשורים לרפואת פוריות איכותית;
- (i) להתחייב לתוכנית פעולה מוגבלת בזמן להפסקת הפרות המורות של זכויות ילדים, כולל צעדים להטלת אחריות בקשר לתקיפות שכוונו נגד מתקנים רפואיים, בהתאם להכללתה של ישראל בנספחים לדו"ח מזכ"ל האו"ם בנושא ילדים וסכסוכים מזוינים;
- (j) להפסיק באופן מידי את המעצרים השירותיים והבלתי חוקיים של פלסטינים, כולל קטינים, ולהבטיח הליך הוגן ומשפטי הוגנים בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים של צדק.
- (k) להבטיח שכל הפלסטינים שנעצרו ו/או נכלאו זוכים ליחס אנושי; להפסיק מיידית עינויים והתעללות אחרת; לנקוט בכל האמצעים למניעת הפרות ולחקירתן ולהבטיח שהמבצעים יישאו באחריות; להבטיח שהתנאים במעצר תואמים באופן קפדני את הסטנדרטים הבינלאומיים;
- (l) להפסיק מיידית את ביצועם של מעשי אונס וצורות אחרות של אלימות מינית ומגדרית במעצר; לקבוע פרוטוקולים ותנאי מעצר מותאמים מגדרית, כולל ביחס לחיפושי אסירים; לספק לגשים שירותי בריאות מותאמים מגדרית וצרכי היגיינה;
- (m) לספק מידע על שמותיהם, מקום הימצאם ומצבם של כל העצורים והגופות המוחזקות; לאפשר גישה של הצלב האדום הבינלאומי לעצורים ולספק להם סיוע וייצוג משפטי;
- (n) להעניק לוועדה גישה להיכנס לישראל ולשטח הפלסטיני הכבוש כדי לחקור את כל הפרות של המשפט הבינלאומי, כפי שהורה בית הדין הבינלאומי לצדק;
114. הוועדה ממליצה לממשלת מדינת פלסטין ולרשויות בפועל בעזה:

- (a) להבטיח באופן מידי וללא תנאים את שחרורם של כל בני הערובה; לפרסם רשימה של כל בני הערובה והגופות המוחזקות, הכוללת פרטים לגבי השמות, מקום הימצאם ומצבם; לאפשר לצלב האדום הבינלאומי גישה לבני הערובה;
- (b) להבטיח הגנה, רווחה ויחס נאות לכל בני הערובה הנותרים עד לשחרורם בהתאם למשפט הבינלאומי ההומניטרי ולמשפט זכויות האדם הבינלאומי, במיוחד ילדים וקטנים, לרבות הגנה מפני אלימות מינית ומגדרית;
- (c) להבטיח כי אזרחים לא ישמשו כמגנים אנושיים, תוך ציות קפדני למשפט הבינלאומי ההומניטרי;
- (d) לחקור ביסודיות וללא משוא פנים ולהעמיד לדין הפרות של המשפט הבינלאומי, לרבות תקיפת מתקנים רפואיים בישראל ב-7 באוקטובר 2023 או לאחר מכן; לשתף פעולה מלא עם חקירות בית הדין הפלילי הבינלאומי;
115. הוועדה ממליצה למדינות החברות באו"ם:

- (a) לציית לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק ולחובות המשפטיות הבינלאומיות שלא להכיר בכיבוש הבלתי חוקי של ישראל; לא להגיש כל עזרה או סיוע בשימור הכיבוש; להבחין בהתנהלותן בין ישראל לשטח הפלסטיני הכבוש;
- (b) לעמוד בכל התחייבויות המשפט הבינלאומי, לרבות החובה לפי סעיף 1 המשותף לאמנות ג'נבה להבטיח ציות למשפט הבינלאומי ההומניטרי על ידי כל המדינות שהן צד לאמנות, לרבות ישראל ומדינת פלסטין, והאמנות נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי-אנושיים או משפילים ואמנת השמדת עם;
- (c) להפסיק לסייע בביצוע הפרות; לבחון אמצעים להטלת אחריות כנגד האחראים לכאורה לפשעים בינלאומיים והפרות המורות של זכויות אדם בישראל ובשטח הפלסטיני הכבוש;
- (d) לשתף פעולה עם חקירת משרד התובע של בית הדין הפלילי הבינלאומי.